

Újabb *Xylella*-fertőzések Európában – szőlőkivágás Luxemburgban, felszámolási intézkedések Olaszországban

Október közepén Luxemburgból érkezett figyelemre méltó növényegészségügyi hír, mely szerint az országban első alkalommal mutatták ki a *Xylella fastidiosa* baktériumot, méghozzá szőlőültetvényekből származó mintákban. Néhány nappal később az olaszországi Calabria hatósága rendelt el újabb felszámolási intézkedéseket egy szeptemberben azonosított *Xylella* okozta olajfafertőzés miatt. A közelmúlt eseményeihez tartozik az augusztusi basilicatai eset is, amely a baktérium mandulafán történt kimutatásáról számolt be.

Bár mindhárom eset ugyanahhoz a baktériumfajhoz (*Xylella fastidiosa*) kapcsolódik, valójában különböző alfajok okozta fertőzésekről van szó, amelyek gazdanövényköre, járványtani sajátosságai és lehetséges következményei is eltérnek egymástól.

A *Xylella fastidiosa* az Európai Unióban *kiemelt zárlati károsító*. A baktérium a növények vízszállító szöveteiben (xilém) él, természetes terjedését xilémnedvvel táplálkozó rovarok biztosítják. Európa egyik legfontosabb igazolt vektora a hazánkban is gyakori változó tajtékoscabóca (*Philaenus spumarius*). A kórokozó nagyobb távolságra elsősorban fertőzött, akár tünetmentes szaporítóanyaggal és forgalmazott dísznövényekkel juthat el. Az uniós zárlati státusz fajsztípusú, az alfaj azonosítása azonban a gazdanövénykör és a hatósági intézkedések szempontjából is meghatározó.

Luxemburg: három pozitív minta, több évtizedes szőlőtőkék kivágása

A luxemburgi növényegészségügyi hatóság október 12-én három pozitív laboratóriumi eredményt kapott a Mosel-völgyben, Mertert és Grevenmacher térségében található szőlőültetvényekből származó minták vizsgálata során. A mintegy 140 vizsgált mintából három bizonyult fertőzöttnek. A kimutatott *Xylella fastidiosa* subsp. *fastidiosa* a szőlő súlyos, Észak-Amerikából ismert Pierce-betegségének kórokozója.

A fertőzés megjelenését azonnali hatósági intézkedések követték. Mindhárom fertőzött növény körül 50 méter sugarú fertőzött területet jelöltek ki, összesen 2,35 hektáron. Ezekben a körzetekben valamennyi szőlőtőkét el kell távolítani, a tünetmenteseket is. A kivágás és a megsemmisítés már október 19-én megkezdődött és helyenként harmincéves tőkéket is érint. Emellett a rovarvektorok elleni intézkedéseket és szigorú növénymozgatási korlátozásokat vezettek be. A helyi önkormányzatok még a zöldhulladék elszállítását is szabályozták, nehogy a fertőzés terjedését elősegítő növényanyag elhagyja a körülhatárolt területet.

A fertőzött területeket további 2,5 kilométer széles pufferzóna övezi, amely Németország területére is átnyúlik. Itt nem általános tőkekivágás történik, hanem intenzív felderítés és laboratóriumi mintavétel, különös tekintettel a fertőzött körzetekhez legközelebb eső 400 méteres sávra.

Az őszi lehűlés a rovarvektorok aktivitásának csökkenésével kedvez ugyan a felszámolási munkának, önmagában azonban nem szünteti meg a fertőzést. A baktérium a szőlő fás részeinek vízszállító szöveteiben a tél folyamán is fennmaradhat. Bár lombhullás után a jellegzetes levéltünetek már nem láthatók a szőlőn, a nyugalmi állapotú vesszők xilémszövetéből is végezhető laboratóriumi kimutatás.

Olaszország: két régió, két különböző alfaj

Az olaszországi Calabria régióban, Taurianova térségében egy augusztusban azonosított olajfafertőzés újabb fejleményeként októberben további pozitív eredmények születtek. A fertőzést a *Xylella fastidiosa subsp. pauca* ST53 törzse okozza, amely a dél-pugliai tömeges olajfapusztulásból ismert és nem azonos a Luxemburgban kimutatott alfajjal. A calabriai hatóság október 21-én újabb felszámolási határozatot adott ki, amely a fertőzött növények 80 méteres körzetében meghatározott növények eltávolítását és helyszíni megsemmisítését írja elő.

Egy másik laboratóriumi pozitív eset is történt Olaszországban augusztusban, amikor Basilicata régióban, Matera térségében mandulafán (*Prunus dulcis*) mutatták ki először a *X. fastidiosa subsp. multiplex* alfaját. A fertőzött fa egy olajfákkal és más gyümölcsfákkal vegyesen művelt területen állt. A fertőzés körülhatárolása és felszámolása már megkezdődött.

Az uniós zárlati szabályozás tehát a *Xylella fastidiosa* faj egészére, így valamennyi alfajára is kiterjed, de a konkrét hatósági intézkedések alkalmazásánál jelentősége van annak, hogy melyik alfajt azonosították. Ettől függhet többek között a fertőzés körülhatárolása, az eltávolítandó növények köre és a növénymozgatási korlátozások alkalmazása is.

A korai felismerésnek komoly tétje van

Európa több térségében, így Németországban, Spanyolországban és Portugáliában is sikerült már korábban *Xylella*-fertőzési góccokat felszámolni, ami jól mutatja a korai felismerés és a gyors hatósági beavatkozás jelentőségét.

A mostani luxemburgi beavatkozás célja is az, hogy a baktériumot a megtelepedése helyett sikerüljön a térségben felszámolni. A fertőzés eredete és tényleges kiterjedése egyelőre nem ismert, ezért a további felderítési munkák eredményei meghatározóak lesznek.

Magyarországon a rendszeres hatósági felderítések továbbra sem igazolták a *Xylella fastidiosa* jelenlétét, a kórokozó esetleges megjelenésének korai felismerésében azonban a növényorvosok szakmai éberségének is fontos szerepe van. Az újabb európai előfordulások ugyanakkor arra figyelmeztetnek, hogy a kórokozó behurcolásának veszélyével hazánkban is számolni kell. A megelőzésben ezért különösen fontos a szaporítóanyag eredetének és növényegészségügyi megfelelőségének ellenőrzése, a gyanús tünetek felismerése és a fertőzésgyanú haladéktalan hatósági bejelentése. A korábbi sikeres európai felszámolások is azt bizonyítják, hogy a korai felismerésnek döntő szerepe lehet abban, hogy egy behurcolt fertőzés ne váljon tartós növényegészségügyi problémává.

Budapest, 2026. október 25.

Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamara